

біостимулятором росту Вермістим або Стимпо сумісно. За цього найбільше зростає рівень урожайності зерна квасолі порівняно з контролем.

УДК 635.343:631.52

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАПУСТИ САВОЙСЬКОЇ ТА ЕЛЕМЕНТИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

Стецишин О.Я., магістрант

Овчарук В.І., д-р. с.-г. наук, професор

Подільський державний аграрно-технічний університет

Овчарук О.В., д-р. с.-г. наук, доцент

E-mail: ovcharuk.oleh@gmail.com

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Овочі мають важливе значення в харчуванні людини. Вони містять вуглеводи, білки, жири, мінеральні речовини, вітаміни, що легко засвоюються. За науково-обґрунтованими нормами кожній людині щодня слід споживати понад 400 г овочів [1]. Найкорисніші вони в свіжому вигляді. Серед овочевих культур капуста посідає одне з провідних місць в структурі виробництва і споживання.

Капуста савойська (*Brassica oleracea convar. Capitata L. var. Sabauda L.*) отримала свою назву завдяки італійській області Савойя, де її вирощували з давніх часів. У нашій країні є малопоширений культурою, хоча в Європі користується стійким попитом завдяки відмінним поживним властивостям і високому вмісту вітамінів [2].

Особливо багата капуста савойська вітамінами А (бета-каротином), В₃, В₆, В₅, С (до 95 мг%) і вітаміном Е. Вона містить близько 10,5% сухої речовини, до 4,2% сирого білка, 6% цукру, близько 1,2% клітковини. Багата вона гірчичним маслом, фітонцидами та іншими біологічно активними речовинами, мінеральними солями натрію, калію, магнію, кальцію і фосфору. У савойської капусти міститься речовина, яка запобігає розвитку ракових пухлин і пригнічує їх ріст [3]. По живильній цінності перевершує капусту білокачанну, підходить для дієтичного харчування, тому що має значну кількість білка і мало клітковини.

Капуста савойська - дворічна рослина. Рослина формує сидячі листя з короткими черешками. Качан досить великий, в розрізі від біло-зеленого до жовтого кольору.

Рослини цвітуть і утворюють насіння на другому році життя. Квітучі рослини капусти савойської і білокачанної схожі, однак у капусти савойської пелюстки квіток сильно гофровані. Насінники вступають в фазу масового цвітіння на 30-44-у добу після висадки, дозрівання насіння починається на 55-65-у добу після цвітіння. Плід - стручок довжиною 7-8 см. Маса 1000 насінин - 2-3 г. Урожайність насіння - 300-500 кг / га.

Капуста савойська відрізняється високою холодостійкістю і морозостійкістю. Середньопізні сорти першого року життя витримують заморозки до $-5 \dots -8^{\circ} \text{C}$ у зв'язку з підвищеним вмістом сухої речовини в тканинах рослин.

Вимоглива до вологості ґрунту, проте рослини легко переносять посушливі періоди вегетації. Найбільша потреба в волозі спостерігається в період наростання розетки листя і утворення качана.

Капуста савойська світлолюбна рослина. Затінення і загущення посівів різко знижують врожайність і затримують формування продуктивних органів. Реакція ґрунтового розчину повинна бути слабокислою (рН близько 6,0). Менше інших видів капусти пошкоджується шкідниками та хворобами. Вимоглива до родючості ґрунту і чуйна на внесення органічних і мінеральних добрив.

Ранні сорти капусти савойської більш скоростиглі, ніж сорти капусти білокачанної. Маса качанів ранніх сортів становить 400-800 г, а качани пізніх сортів досягають маси 2-3 кг. Смак їх поліпшується від знижених осінніх температур, але в порівнянні з пізніми сортами капусти білокачанної вони не витримують тривалого зберігання.

З огляду на високу вимогливість до вмісту поживних речовин в ґрунті, капусту савойську варто розміщувати після внесення органічних добрив або по попередникам, під які вони вносилися. Капуста савойська добре відгукується на підвищені дози калійних (при вирощуванні на торфовищах) і фосфорних (на важких суглинних ґрунтах) добрив. Отримати більш ранній урожай можна на родючих легких і середньосуглинкових ґрунтах, які швидше прогріваються. Кращими попередниками цього різновиду капусти є бобові овочеві культури, огірки, цибуля, томат, картопля, буряк і багаторічні бобові трави. На колишне місце капусту можна повертати не раніше, ніж через 4-5 років. В овочевій сівозміні капусту савойську розміщують першою культурою після удобрення органікою.

Система обробки ґрунту при вирощуванні капусти савойської включає осінню і весняну обробку, а також міжрядне розпушування. Осінню підготовку ґрунту починають з лушення поля, що викликає часткове проростання бур'янів.

Через 2-3 тижні після лушення проводять зяблеву оранку плугом з передплужником. Під зяблеву оранку рекомендується вносити 40-60 т / га органічних добрив.

Навесні, щоб не допустити пересихання ґрунту, зяб боронують. Легку і багату перегноем ґрунт безпосередньо перед посадкою розпушують культиваторами на глибину 10-12 см і боронують в два сліди.

На важких ґрунтах низинних ділянок проводять оранку плугом.

У систему добрив капусти савойської входять основне внесення і підгодівлі в період догляду. Основне внесення добрив застосовують восени під зяблеву оранку або навесні під культивацію, домагаючись рівномірного розподілу добрив по всьому орному шару. Дози основного мінерального добрива під капусту савойську в середньому складають для скоростиглих сортів - $\text{N}_{75}\text{P}_{50}\text{K}_{75}$; для середньостиглих і пізньостиглих сортів - $\text{N}_{100}\text{P}_{65}\text{K}_{100}$.

Капусту савойську в основному вирощують розсадою. Оптимальні умови для отримання якісної розсади створюються в плівкових теплицях. Найбільш продуктивним і економічним способом є вирощування розсади капусти савойської в касетах. Строки садіння розсади залежать від скоростиглості сорту або гібрида. Ранньостиглі сорти висівають в березні, середні та пізні сорти і гібриди – в квітні. Розсада буває готова до висадки у фазі чотирьох-п'яти справжніх листків - у віці 35-45 діб. Скоростиглі сорти висаджують у відкритий ґрунт за схемою 60x40 або 70x35 см; середні та пізні - 70x50 або 70x60 см. При дуже ранній посадці розсади у відкритий ґрунт рослини рекомендується прикривати захисним матеріалом, щоб уберегти їх від можливих низьких температур.

Капуста савойська дуже чуйна на рихлення та підживлення. Впродовж вегетації зазвичай проводять до шести рихлень, включаючи підгортання. При цьому сухі і легкі ґрунту обробляють дрібніше, вологі і важкі - глибше. Дуже важливо своєчасно провести перше рихлення на глибину 5-8 см. Його роблять через 10-12 діб після висадки розсади. Глибину наступних розпушувань збільшують до 12-15 см. Рослини ранніх сортів і гібридів підгортають один раз, пізні - двічі.

Своєчасне і ретельне розпушування міжрядь сприяє більш повного знищення бур'янів. Завдяки цьому ручне розпушування і прополку навколо рослин проводять лише 1-2 рази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барабаш О.Ю. Біологічні основи овочівництва / О.Ю. Барабаш, Л.К. Тараненко, З.Д. Сич. – К.: Арістей, 2005. – 347 с.
2. Бондарева Л.Л. Научное обоснование и разработка системы методов селекции и семеноводства капустных культур / Автореферат дис. доктора с.-г. н. – М., 2009. – 48 с.
3. Григоровская М. Капуста савойская // Огородник. – 2004. – № 100. – С. 28.